

del naar de terreinen werd verbannen, waar ze tot aan de Tweede Wereldoorlog een vrijwel ongestoorde groei kon doormaken.

Daarbij zullen vier partijen aan het woord komen. Ten eerste de Rotterdamse handelaren die een nieuw en lucratief handelsgoed ontdekken en hun aandeel in de overslag willen vergroten, waarbij ze de rol van de overheid en de vage notie van het 'algemeen belang' vrijelijk en in de lijn van hun eigenbelang wensen te interpreteren. Vervolgens de gemeentelijke overheid die wordt geconfronteerd met de gevaren van een nieuw handelsproduct en via crises, improvisaties en pressie tot een beleid komt waarmee ze kool en geit hoopt te kunnen sparen. Ten derde de vele burgers en ondernemers die de lasten van de groeiende handel krijgen te dragen en door hun acties de aanzet geven tot een steeds verdergaande verbanning van de oliehandel naar de periferie van de stad, of die daarentegen zelf worden verbannen door de installaties van de oliehandelaren. En tenslotte de experts en de onderzoekers die door de overheid worden ingehuurd om een licht te werpen op de risico's van deze nog vrijwel onbekende stof en die daarmee tot 'getuige-deskundigen' worden uitgeroepen.

Onder het neergedwarrelde stof van een eeuw ligt een discussie verscholen die zeer herkenbaar is voor een beschouwer uit de late twintigste eeuw.

Schrik en ontsteltenis

Rotterdams confrontatie met aardolie begon op 30 juni 1862. Een Amerikaanse klipper, beladen met 100 vaten en 300 kisten petroleum, zeilde die dag de haven binnen. De koopwaren, besteld door de handelshuizen Dörschlag & Gerboulet en Van der Kun & Van Schelle, werden op de kade aan de Boompjes en in het Oost-Indisch Huis van de firma Pakhuismeesteren opgeslagen. Hoewel het product zo nieuw was dat in de bronnen nog geen eenduidige naam wordt gebruikt (men spreekt afwisselend van steenolie, rotsolie, aardolie en petroleum), was de slechte reputatie van het 'licht ontvlambare petroleumduiveltje' de partij vooruitgesneld. Burgemeester en Wethouders waren gealarmeerd, vooral omdat enkele van de vaatjes lek bleken te zijn. De brandweer kreeg opdracht om een onderzoek uit te voeren en de noodzakelijke maatregelen te bepalen 'in het belang der openbare veiligheid met het oog op het brandgevaar'.³⁾ Na inspectie van de oliebergplaatsen adviseerde de brandweer om de opslag van de petroleum op de Marinewerf samen te brengen.⁴⁾ Burgemeester en Wethouders